

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และแนวทางการปฏิบัติการรับนักเรียนของสถานศึกษา โดยผู้วิจัยขอเสนอ ดังนี้

1. แนวคิดหลักการปฏิบัติการรับนักเรียน
2. แนวทางการปฏิบัติการรับนักเรียนของหน่วยงานและนักวิชาการ
3. แนวคิดทฤษฎีการบริหารการศึกษา
4. การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล
5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก กับนโยบายการปฏิบัติการรับนักเรียน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. สรุปเป็นกรอบความคิดในการศึกษาแนวทางการปฏิบัติการรับนักเรียน

1. แนวคิดหลักการปฏิบัติการรับนักเรียน

ความหมายของการรับนักเรียน การบริหารงานการรับนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นจะต้องเกี่ยวข้องกับงานข้อมูลสารสนเทศ คือ การแบ่งเขตพื้นที่บริการ การสำรวจข้อมูลเด็กเข้าเรียนไว้ล่วงหน้าจากทะเบียนราษฎร์ หรือทะเบียนท้องถิ่น และงานการรับนักเรียน สามารถให้ความหมายในทางปฏิบัติ ดังนี้

การรับนักเรียน หมายถึง กำหนดเป้าหมายโดยยึดหลักการและนโยบาย กำหนดวิธีการรับนักเรียนและขั้นตอนการรับนักเรียน กำหนดให้มีการแบ่งเขตพื้นที่บริการ กำหนดวิธีการรายงานผล แต่งตั้งผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นกรรมการแบ่งเขตพื้นที่บริการ แต่งตั้งครูทำหน้าที่รับนักเรียน ประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนในการช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาในการเข้าเรียน ประเมินผลและรายงานผล การรับนักเรียนเป็นไปตามเป้าหมาย ตามแผนที่กำหนด มีปัญหา หรืออุปสรรคในการรับนักเรียน ประเมินผลและรายงานผล สถานศึกษาแจ้งรายงานกรณีนักเรียนเข้าเรียนข้ามเขตพื้นที่บริการของสถานศึกษาสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มัธยมศึกษาปีที่ 1 และมัธยมศึกษาปีที่ 4 การปรับปรุง แก้ไข พัฒนาการรับนักเรียน

2. แนวทางการปฏิบัติการรับนักเรียนของหน่วยงานและนักวิชาการ

ในกลุ่มมือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 70) มีงานที่เกี่ยวข้องกับการรับนักเรียน ได้กำหนดกรอบเป็นแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

การรับนักเรียน กำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติ 5 ข้อ

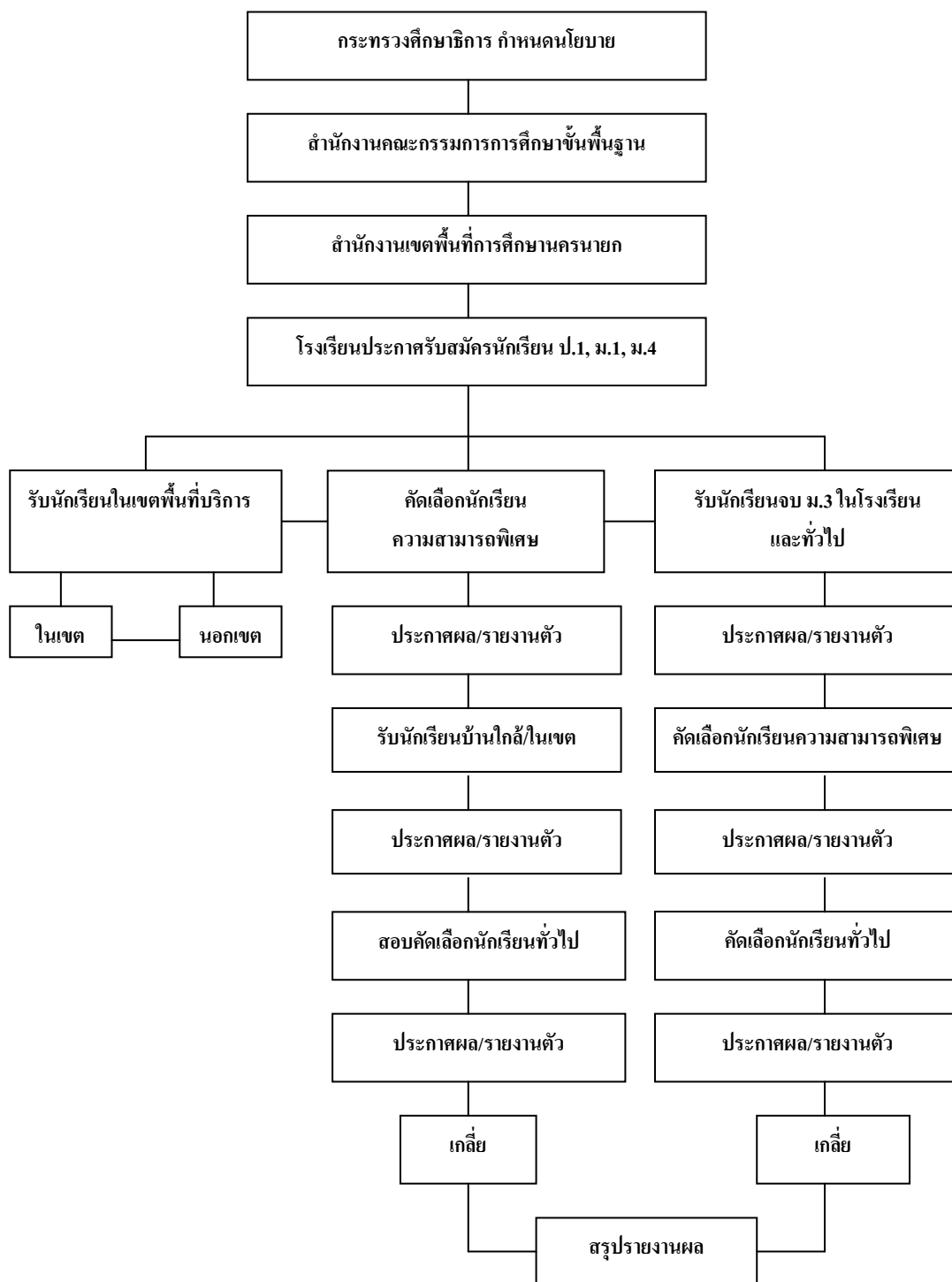
1. ให้สถานศึกษาประสานงานการดำเนินการแบ่งเขตบริการการศึกษาร่วมกันและเสนอข้อตกลงให้เขตพื้นที่การศึกษาเห็นชอบ
2. กำหนดแผนการรับนักเรียนของสถานศึกษา โดยประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา
3. ดำเนินการรับนักเรียนตามแผนที่กำหนด
4. ร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน ในการติดตามช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาในการเข้าเรียน

5. ประเมินผลและรายงานผลการรับเด็กเข้าเรียนให้เขตพื้นที่การศึกษารับทราบ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้แนวทางการปฏิบัติการรับนักเรียน คือ

1. สถานศึกษาประสานงานการดำเนินการแบ่งเขตพื้นที่บริการ ในเรื่องการแบ่งเขตพื้นที่บริการมีกำหนดไว้เป็นแนวทางปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการส่งเด็กเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2524 และฉบับที่ 2 พ.ศ. 2525 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2539 ให้สำนักงานกลุ่มโรงเรียน โรงเรียนร่วมกันแบ่งเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนทุก โรงเรียนในสังกัด โดยไม่ให้มีพื้นที่ซ้ำซ้อนหรือขาดหายไป

2. กำหนดแผนการรับนักเรียนของสถานศึกษา โดยประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา

2.1 ขั้นตอนการรับนักเรียน เป็นไปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รายละเอียดดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 ขั้นตอนการรับนักเรียน

2.2 การรับนักเรียน

2.2.1 ปฐมวัย ชั้นอนุบาล อายุ 4 - 5 ปี

2.2.2 ประถมศึกษา แบ่งเป็น 6 ชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 อายุ 6-11 ปี

2.2.3 มัธยมศึกษา ซึ่งได้แก่ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย อายุ 12-17 ปี

2.2.4 การศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี เป็นการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (ช่วงชั้นที่ 1, 2, 3, และ 4)

จำนวนนักเรียนต่อห้องเรียน

ตามประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง นโยบายและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการรับนักเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2547

ตาราง 1 กำหนดเป้าหมายการรับนักเรียนของสถานศึกษา

ที่	รายละเอียด	จำนวนนักเรียน/ห้องเรียน			หมายเหตุ
		จำนวนรับได้	ไม่เกิน	หากเกิน	
1.	โรงเรียนจัดการศึกษาสำหรับเด็ก				หากเกินจำนวนให้เสนอ คณะกรรมการรับนักเรียน ของจังหวัดและเขตพื้นที่
	ปกติหรือผู้ด้อยโอกาส				
	- ปฐมวัย	30	35	40	
	- ประถมศึกษา	40	45	50	
	- มัธยมศึกษา	40	45	50	
2.	โรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ	10	15	-	
3.	โรงเรียนวัดการศึกษาด้วย				หากเกินจำนวนให้เสนอ คณะกรรมการรับนักเรียน ของจังหวัดและเขตพื้นที่
	วัตถุประสงค์พิเศษ	35	40	45	

สรุปในเรื่องการกำหนดแผนการรับนักเรียนเป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้ สามารถจัดการศึกษาให้นักเรียนได้เข้าเรียนครบทุกคน และทำให้สามารถตรวจสอบข้อมูลได้สะดวกในขั้นตอนต่าง ๆ

กรมสามัญศึกษา (2543 : 16-22) ได้ให้แนวทางการปฏิบัติการรับนักเรียน ดังนี้
แนวทางการรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1. รับนักเรียนในเขตพื้นที่บ้านใกล้โรงเรียน และเขตพื้นที่บริการไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 โดยให้สหวิทยาเขตกำหนดสัดส่วนเขตพื้นที่บ้านใกล้โรงเรียนและเขตพื้นที่บริการให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน

2. รับนักเรียนจากการคัดเลือกไม่เกินร้อยละ 30 โดยวัดความพร้อมพื้นฐานทางการเรียน และวัดสามารถทางวิชาการ นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านต่างๆ และจากผู้อุปการคุณเป็นเงื่อนไขที่มีอยู่เดิม

แนวทางการรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

1. โรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ให้โรงเรียนรับนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของตนเองที่ประสงค์จะเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เข้าเรียนทั้งหมด

2. โรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาเฉพาะมัธยมศึกษาตอนปลาย ให้ดำเนินการตามรายละเอียดที่กรมสามัญศึกษาจะกำหนดร่วมกับโรงเรียนต่อไป

กรมสามัญศึกษา (2545 : 11) ได้ให้แนวทางการปฏิบัติการรับนักเรียน ดังนี้
แนวปฏิบัติการรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และมัธยมศึกษาปีที่ 4

1. การแต่งตั้งคณะกรรมการรับนักเรียน

1.1 ให้สำนักงานสามัญจังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการรับนักเรียนโดยมีผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัดเป็นประธาน และประธานกรรมการบริหารสหวิทยาเขตทุกสหวิทยาเขตเป็นกรรมการ มีหน้าที่ดังนี้

1.1.1 กำกับ ดูแล ส่งเสริม และประสานงานการรับนักเรียนภายในจังหวัด
เป็นไปตามที่กรมสามัญศึกษากำหนด

1.1.2 ประชาสัมพันธ์และบริการข้อมูลการรับนักเรียน ภายในจังหวัด

1.1.3 ติดตาม ประเมินผล รายงานหน่วยงานต้นสังกัด

1.2 ให้สหวิทยาเขตแต่งตั้งคณะกรรมการรับนักเรียน โดยมีประธานกรรมการบริหารสหวิทยาเขตเป็นประธาน ผู้บริหารโรงเรียนและครูอาจารย์ โรงเรียนละ 1-2 คน เป็นกรรมการ มีหน้าที่ดังนี้

1.2.1 กำหนดเขตพื้นที่บ้านใกล้โรงเรียน และเขตพื้นที่บริการและรายงาน
สามัญศึกษาจังหวัด

1.2.2 กำหนดสัดส่วนการรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในส่วนของการคัดเลือกไม่เกินร้อยละ 30 และรายงานสามัญศึกษาจังหวัด และกรมสามัญศึกษาทราบ

1.2.3 ดำเนินการรับนักเรียนในสหวิทยาเขตให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและสอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติการรับนักเรียน ปีการศึกษา 2545 และรายงานผลให้หน่วยงานต้นสังกัด

1.3 ให้โรงเรียนแต่งตั้งคณะกรรมการรับนักเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ผู้แทนครู ผู้แทนผู้ปกครอง และผู้แทนคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีหน้าที่ดำเนินการรับนักเรียนให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ตามนโยบาย โปร่งใส เสมอภาค และเป็นธรรม

กรมสามัญศึกษา (2546 : 63) ได้ให้นโยบายการรับนักเรียน ดังนี้

การรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาของกรมสามัญศึกษาในปีการศึกษา 2546 ควรเหมือนกับที่กำหนดไว้ในปีการศึกษา 2545 ด้านการรองรับนักเรียน ทั้งเด็กปกติ เด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กมีความสามารถพิเศษ ด้านการให้สิทธิและโอกาสแก่เด็กได้เข้าเรียนทุกคนอย่างทั่วถึง ด้านกระบวนการที่เป็นไปตามหลักการของความเสมอภาค เป็นธรรม โปร่งใส ให้เรียนใกล้บ้าน ใช้ผลการเรียนประกอบการพิจารณา แต่ให้เน้นหลักการมีส่วนร่วมและการกระจายอำนาจไปสู่พื้นที่และสถานศึกษาเพิ่มมากขึ้นกว่าปีการศึกษา 2545

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นหน่วยงานที่ดูแลการจัดการศึกษาระดับอนุบาล ประถมศึกษา และสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษาที่จัดการศึกษาถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (เดิม) โดยมีการรับนักเรียนระดับปฐมวัย และประถมศึกษาให้ครบร้อยละ 100 และชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 รับนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกคน ทั้งสถานศึกษาเดิมและสถานศึกษาอื่น

นโยบายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการรับนักเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2547

หลักการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 นโยบายรัฐบาล นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ และความต้องการของประชาชน

นโยบาย

1. ส่งเสริมให้เด็กทุกคนได้เข้าเรียนในโรงเรียนที่มีคุณภาพ ด้วยกระบวนการรับนักเรียนที่โปร่งใสตรวจสอบได้ เป็นธรรม และเสมอภาค

2. สนับสนุนให้เด็กที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ ได้เข้ารับการศึกษภาคบังคับครบทุกคน
3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กพิการและด้อยโอกาสได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ
4. ส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษด้านต่าง ๆ ให้เข้าเรียนในโรงเรียนที่มีความพร้อมต่อการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ
5. ส่งเสริมให้เด็กได้รับการศึกษาตามความถนัด ความสนใจ และเต็มตามศักยภาพ
6. ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนในโรงเรียนใกล้บ้าน
7. มอบหมายให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประสานการรับนักเรียนระหว่างหน่วยงานที่มีบทบาทในการจัดการศึกษาระดับต่าง ๆ ทุกสังกัด และสนับสนุนให้สถานศึกษาเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้ในการกำหนดแผนการรับนักเรียนของรัฐให้คำนึงถึงผลกระทบต่อสถานศึกษาเอกชนหรือสถานศึกษาของหน่วยงานอื่นด้วย
8. ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำหนดแนวปฏิบัติการรับนักเรียนภายในจังหวัด ร่วมกันและดูแลการรับนักเรียนให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย รวมทั้งกำหนดแนวทางธรรมาภิบาลให้เด็กที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับได้เข้าเรียนครบทุกคน
9. ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแจ้งเด็ก เยาวชน และผู้ปกครองที่นักเรียนจะเข้าเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นทราบเกี่ยวกับสถานที่เรียนล่วงหน้า
10. ติดตามและดูแลให้จำนวนนักเรียนต่อห้องมีความเหมาะสม ไม่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ
11. ส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์การรับนักเรียนอย่างหลากหลาย และเชิญชวนเด็ก ผู้ปกครอง สื่อมวลชน และผู้เกี่ยวข้อง เยี่ยมชมโรงเรียนก่อนการรับนักเรียน เพื่อประชาสัมพันธ์จุดเด่นของแต่ละโรงเรียน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก มีหลักการและนโยบายเกี่ยวกับการรับนักเรียน ดังนี้

หลักการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 นโยบายของรัฐบาล นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของประชาชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ได้กำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการรับนักเรียน ดังนี้

1. ส่งเสริมให้เด็กทุกคนได้เข้าเรียนในโรงเรียนที่มีคุณภาพ ด้วยกระบวนการรับนักเรียนที่โปร่งใสตรวจสอบได้ เป็นธรรม และเสมอภาค
2. สนับสนุนให้เด็กที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ ได้เข้ารับการศึกษภาคบังคับครบทุกคน
3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กพิการและผู้ด้อยโอกาสได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ
4. ส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษด้านต่าง ๆ ให้เข้าเรียนในโรงเรียนที่มีความพร้อมต่อการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ
5. ส่งเสริมให้เด็กได้รับการศึกษาตามความถนัด ความสนใจ และเต็มตามศักยภาพ
6. มอบหมายให้สถานศึกษา ประสานการรับนักเรียนระหว่างหน่วยงานที่มีบทบาทในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกสังกัด และสนับสนุนให้สถานศึกษาเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้ในการกำหนดแผนการรับนักเรียนของรัฐให้คำนึงถึงผลกระทบต่อสถานศึกษาเอกชน หรือสถานศึกษาของหน่วยงานอื่นด้วย
7. ให้คณะกรรมการรับนักเรียนของจังหวัดและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำหนดแนวปฏิบัติการรับนักเรียนภายในจังหวัดร่วมกัน และดูแลการรับนักเรียนให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย รวมทั้งกำหนดแนวทางรณรงค์ให้เด็กที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับได้เข้าเรียนการศึกษาภาคบังคับครบทุกคน
8. ให้สถานศึกษาแจ้งเด็ก เยาวชน และผู้ปกครองที่นักเรียนจะเข้าเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นทราบเกี่ยวกับสถานที่เรียนล่วงหน้า
9. ติดตามและดูแลให้จำนวนนักเรียนต่อห้องมีความเหมาะสม ไม่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ
10. ส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์การรับนักเรียนอย่างหลากหลาย และเชิญชวนเด็ก ผู้ปกครอง สื่อมวลชน และผู้เกี่ยวข้อง เยี่ยมชม โรงเรียนก่อนการรับนักเรียน เพื่อประชาสัมพันธ์จุดเด่นของแต่ละโรงเรียน

แสลงเลข สุขสมัย (2543 : 3-5) ได้ศึกษาแนวปฏิบัติของกรมสามัญศึกษาในการปฏิบัติการรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในปีการศึกษา 2539 เป็น 2 แบบ คือแบบที่หนึ่ง กำหนดเขตพื้นที่บริการเพื่อรับนักเรียนของโรงเรียนซึ่งเป็นพื้นที่ที่โรงเรียนกำหนดขึ้น โดยอาศัยหลักการจากเขตการปกครอง สภาพภูมิศาสตร์ ความสะดวกในการคมนาคม ตามข้อตกลงของกลุ่มโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องรับนักเรียนทุกคนที่อยู่ในพื้นที่บริการหากมีนักเรียนสมัครเกินแผนที่จะรับได้ให้โรงเรียนพิจารณาโดยการจับสลาก แบบที่สองให้รับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ซึ่งการรับ

ประเภทนี้มีนักเรียนสมัครมากเกินแผนที่จะรับและโรงเรียนประเภทนี้นักเรียนนิยมสูง ปีการศึกษา 2540 รับเป็น 2 แบบ คือแบบที่หนึ่งรับในเขตพื้นที่บริการโดยไม่สอบ หากเกินให้จับสลาก แบบที่สองรับในเขตพื้นที่บริการ โควตาผู้มีอุปการคุณ ความสามารถพิเศษ และสอบคัดเลือก

บัญชา ชำนาญคิด (2538 : 26) กล่าวว่า แนวปฏิบัติการรับนักเรียนของกรมสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2537 ได้วางแนวปฏิบัติการรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ไว้ดังนี้

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แบ่งเป็น

1. นักเรียนที่อยู่ในพื้นที่ที่บ้านอยู่ใกล้โรงเรียน ให้โรงเรียนรับเข้าเรียน โดยไม่ต้องสอบ ร้อยละ 60 ของจำนวนนักเรียนที่กรมสามัญศึกษาอนุมัติให้รับ
2. นักเรียนที่ได้รับอนุเคราะห์เป็นกรณีพิเศษ ให้โรงเรียนรับเข้าเรียนร้อยละ 10 ของจำนวนนักเรียนที่กรมสามัญศึกษาอนุมัติให้รับ
3. นักเรียนที่มีคุณธรรมและมีความสามารถพิเศษด้านกีฬา ดนตรี หรือมีความสามารถพิเศษอื่น ๆ ให้โรงเรียนรับเข้าเรียนร้อยละ 10 ของจำนวนนักเรียนที่กรมสามัญศึกษาอนุมัติให้รับ โดยใช้ระเบียบกรมสามัญศึกษาว่าด้วยการคัดเลือกนักเรียนดีเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนกรมสามัญศึกษา พ.ศ. 2532 เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือก
4. นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิชาการตามที่โรงเรียนประสงค์ ซึ่งโรงเรียนอาจคัดเลือกด้วย วิธีสอบเข้ม หรือคัดเลือกจากการพิจารณาคะแนนผลการเรียนสะสมอย่างน้อย 2 ปี หรือจากการสอบความถนัด หรือทดสอบอื่นๆที่เหมาะสม ให้โรงเรียนรับเข้าเรียนร้อยละ 20 ของจำนวนนักเรียนที่กรมสามัญศึกษาอนุมัติให้รับ

รังษิรัตน์ ประเสริฐสรวย (2538 : 66) ได้สรุปแนวทางการรับนักเรียนไว้ว่า การดำเนินการที่จะให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษาในการจัดการมัธยมศึกษา หนทางหนึ่งคือ โรงเรียนควรรับนักเรียนจากพื้นที่บริการของโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรับนักเรียนที่มีบ้านพักอาศัยอยู่ใกล้โรงเรียน หรืออยู่ในรัศมีพื้นที่บริการชั้นในของโรงเรียนให้เข้าเรียน โดยไม่ต้องจับสลากหรือโดยการสอบคัดเลือก ซึ่งวิธีดังกล่าวนอกจากจะเป็นการส่งเสริมให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษาแล้วยังสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ปกครองและนักเรียน เพราะเด็กได้เรียนใกล้บ้าน ช่วยจัดปัญหาในเรื่องการเดินทาง ปัญหาเรื่องสุขภาพ และลดค่าใช้จ่าย แต่อย่างไรก็ตามโรงเรียนควรจะต้องศึกษาหลักการกำหนดพื้นที่บริการ และปรับให้มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ และสถานการณ์ในปัจจุบัน ในปีการศึกษา 2537 กรมสามัญศึกษาได้วางแนวปฏิบัติสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในการรับนักเรียน ม.1 จากพื้นที่บริการชั้นในหรือพื้นที่ใกล้โรงเรียน เข้าเรียนถึง 60% ของจำนวนนักเรียนที่โรงเรียนรับตามแผนกำหนด

ธราภรณ์ พรหมเดช (2538 : 21-32) มีการศึกษาแนวทางการรับนักเรียนมัธยมศึกษา

ปีการศึกษา 2537 มีการกำหนดวิธีการรับนักเรียน ดังนี้

1. นักเรียนในเขตพื้นที่ที่บ้านอยู่ใกล้โรงเรียนเข้าเรียน โดยไม่ต้องสอบ ร้อยละ 60
2. นักเรียนที่ได้รับอนุเคราะห์เป็นกรณีพิเศษ
3. นักเรียนที่มีคุณธรรมและมีความสามารถพิเศษด้านกีฬา ดนตรีหรืออื่นๆ
4. นักเรียนมีความสามารถพิเศษด้านวิชาการ

และจากการประชุมสัมมนา จากกรมสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ และนายกสมาคมผู้ปกครองและครู มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ให้นำหน่วยงานร่วมพิจารณาวางแผนปฏิบัติและประมาณจำนวนนักเรียนที่จะรับได้
2. การกำหนดเขตพื้นที่ใกล้โรงเรียน
3. การกำหนดแนวปฏิบัติการประชาสัมพันธ์
4. การสอบคัดเลือกเพื่อกระตุ้นทั้งเด็กและผู้ปกครองตื่นตัวในการสอบ

จตุรงค์ เกิดปิ่น (2538 : 38-45) ได้ศึกษาแนวปฏิบัติของกรมสามัญศึกษาในการปฏิบัติการ
รับนักเรียน ปีการศึกษา 2535-2537 และให้ข้อเสนอแนะ กรมสามัญศึกษาควรมีการประชาสัมพันธ์
ให้โรงเรียนและประชาชนเข้าใจการรับนักเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่ควรรับนักเรียนในเขตชั้นใน
เพิ่มมากขึ้น ควรให้ทุกโรงเรียนและสามัญศึกษาจังหวัด จัดทำสารสนเทศทุกปี จำแนกการรับนักเรียน
ด้วยวิธีการต่าง ๆ คือรับนักเรียนในเขตพื้นที่บริการ และนอกเขตพื้นที่บริการ

จากการศึกษาแนวทางการปฏิบัติการรับนักเรียนของหน่วยงานและนักวิชาการแล้ว
พอสรุปเป็นตารางสังเคราะห์ได้ดังตาราง 2

ตาราง 2 การวิเคราะห์เนื้อหาแนวทางการปฏิบัติการรับนักเรียนของหน่วยงานและนักวิชาการต่าง ๆ

แนวทางการปฏิบัติการรับนักเรียน	กระทรวงศึกษาธิการ	กรมสามัญศึกษา	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครนายก	คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิเทศ	แสงเลย สุขสมชัย	บัญชา ชำนาญคิด	รังษิรัตน์ ประเสริฐสุวราช	ธราภรณ์ พรหมเดช	จตุรงค์ เกิดเป็น
1. ขั้นการวางแผนการรับนักเรียน										
1.1 กำหนดนโยบายการรับนักเรียนเข้าเรียนในสถานศึกษา	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
1.2 กำหนดเป้าหมายการรับนักเรียน เข้าเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
1.3 กำหนดให้มีบริการแบ่งเขตพื้นที่บริการของสถานศึกษา	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
1.4 กำหนดให้มีการประชุมประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนในการช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาในการเข้าเรียน	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
2. ขั้นปฏิบัติตามแผนการรับนักเรียน										
2.1 สำรวจความต้องการการเข้าเรียนของนักเรียนในเขตพื้นที่บริการ	/	/	/			/				/
2.2 แต่งตั้งครูทำหน้าที่รับ	/	/	/				/			

สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาทราบ
ตาราง 2 (ต่อ)

แนวทางการปฏิบัติการรับนักเรียน	กระทรวงศึกษาธิการ	กรมสามัญศึกษา	สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครนายก	คู่มือการบริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล	แสงเดย สุขสมัย	บัญชา ชำนาญคิด	รังษิรัตน์ ประเสริฐสรวาย	ธรากรณ์ พรหมเดช	จตุรงค์ เกิดปิ่น
4. ขั้นการปรับปรุง แก้ไข พัฒนา การรับนักเรียน										
4.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และกรรมการ สถานศึกษา ร่วมกันนำผลการประเมิน หาแนวทางการปรับปรุง แก้ไข เพื่อใช้ในแผนการรับ นักเรียนในปีต่อไป	/	/	/		/	/		/	/	/
4.2 ใช้ผลจากการดูแล กำกับ ติดตามในระหว่างการรับ นักเรียนปรับปรุงแก้ไขเมื่อ พบปัญหาเกิดขึ้น	/	/	/		/	/	/		/	/

จากแนวคิดการปฏิบัติการรับนักเรียนของหน่วยงานและนักวิชาการสามารถสรุปเป็น
แนวทางการปฏิบัติการรับนักเรียน 4 ขั้น คือ 1) ขั้นการวางแผนการรับนักเรียน 2) ขั้นปฏิบัติตาม
แผนการรับนักเรียน 3) ขั้นการตรวจสอบและรายงานผลการรับนักเรียน 4) ขั้นปรับปรุง แก้ไข
พัฒนาการรับนักเรียน

3. แนวคิดทฤษฎีการบริหารการศึกษา

3.1 หลักการบริหารคุณภาพของ W.Edwards Deming

การพัฒนาแนวทางการปฏิบัติการรับนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครนายก ผู้วิจัยได้ศึกษาสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการรับนักเรียนของสถานศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ในการกำหนดกรอบแนวคิดและทำความเข้าใจกับข้อมูลที่ได้

จากทฤษฎี หลักการ แนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอประเด็นสำคัญ ดังนี้

หลักการบริหารคุณภาพ PDCA มาจากคำภาษาอังกฤษ 4 คำได้แก่ Plan (วางแผน)

Do (ปฏิบัติ) Check (ตรวจสอบ) และ Act (ดำเนินการให้เหมาะสม)

ศุภชัย อาชีวะระงับโรค (2547 : 9 - 21) นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับวงจร PDCA เริ่มขึ้น ครั้งแรกโดยนักสถิติ Walter Shewhart ซึ่งได้พัฒนาจากการควบคุมกระบวนการเชิงสถิติ Bell laboratories ในสหรัฐอเมริกาเมื่อทศวรรษ 1930 ในระยะเริ่มแรก วงจรดังกล่าวเป็นที่รู้จักกันใน ชื่อ “วงจร Shewhart” จนกระทั่งทศวรรษที่ 1950 ได้มีการเผยแพร่อย่างกว้างขวางโดย W. Edwards Deming ปรมาจารย์ทางด้านการบริหารคุณภาพ หลายคนจึงเรียกวงจรนี้ว่า “วงจร Deming”

หลักการหรือวงจร PDCA มีส่วนประกอบ 4 ชั้น ดังนี้

1. ชั้นวางแผน (Plan)

ชั้นวางแผนครอบคลุมถึงการกำหนดกรอบหัวข้อที่ต้องการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ซึ่ง รวมถึงการพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน พร้อมกับพิจารณาว่ามีความ จำเป็นต้องใช้ข้อมูลใดบ้าง เพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง โดยระบุวิธีการเก็บข้อมูลที่ชัดเจน นอกจากนี้ ผู้ศึกษาจะต้องวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้ มาเลือกกำหนดในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ดังกล่าว

การวางแผนช่วยให้สามารถคาดการณ์สิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต และช่วยลดความสูญเสีย ที่อาจเกิดขึ้นได้ ทั้งในด้านแรงงาน วัสดุคิบ เวลาในการทำงาน เงิน ฯลฯ ซึ่งความสูญเสียเหล่านี้ เป็นต้นทุนที่เพิ่มขึ้นของสินค้าและบริการโดยไม่สร้างมูลค่าเพิ่มใด ๆ เลย ผู้บริโภคเองก็ไม่ต้อง การที่จะเสียเงินเพิ่มเติมเพื่อชดเชยต้นทุนที่สูงขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้ ในที่สุดองค์กรก็จะสูญเสียความสามารถ ทางการแข่งขันในตลาด

ข้อดีของการวางแผน

1. การวางแผนเป็นวิธีการตัดสินใจและการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ
2. การวางแผนเป็นการผสมผสานประสบการณ์ ความรู้และทักษะ โดยการประเมินผล ตามสภาพจริง เพื่อให้ทราบถึงสถานะในปัจจุบัน และสิ่งที่ต้องการบรรลุผลสำเร็จ
3. การวางแผนช่วยให้เห็นสถานะการณ์เสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
4. การวางแผนช่วยจำแนกอุปสรรคและโอกาสให้ชัดเจนขึ้น ซึ่งจะช่วยให้สามารถ พิจารณาความเป็นไปได้ที่จะประสบผลสำเร็จ

5. การวางแผนช่วยชีวิตวิธีการเปลี่ยนโอกาสให้เป็นเป้าหมายที่สามารถบรรลุผลสำเร็จได้ภายในช่วงเวลาที่กำหนด

6. การวางแผนช่วยให้เราคิดถึงอนาคตตามความเป็นจริง

สรุปได้ว่า การวางแผนช่วยให้รู้สภาพปัจจุบัน พร้อมกับกำหนดสภาพที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต ด้วยการผสมผสานประสบการณ์ ความรู้ และทักษะอย่างลงตัว โดยทั่วไปการวางแผนมีอยู่ด้วยกัน 2 ประเภทหลัก ๆ คือ

ประเภทที่ 1 การวางแผนเพื่ออนาคต เป็นการวางแผนสำหรับสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตหรือกำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต บางอย่างไม่สามารถควบคุมได้ แต่เป็นการเตรียมความพร้อมของเราสำหรับสิ่งนั้น เช่น การเตรียมความพร้อมสำหรับอากาศที่แปรปรวน การส่งเสริมการตลาด และการดำเนินโครงการส่งเสริมผลผลิตในบริษัท

ประเภทที่ 2 การวางแผนเพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ในการวางแผนเพื่อเปลี่ยนแปลงสภาพที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเพื่อสภาพที่ดีขึ้น ซึ่งเราสามารถควบคุมผลที่เกิดขึ้นได้ด้วยการเริ่มต้นเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไม่เพียงประสงค์ ตั้งแต่ปัจจุบัน เช่น การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้อง ครั้น การลดปริมาณของเสียที่เกิดขึ้นในกระบวนการผลิต

2. ขั้นการปฏิบัติ (Do)

ขั้นการปฏิบัติ คือ การลงมือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตามทางเลือกที่ได้กำหนดไว้ในขั้นการวางแผนในขั้นนี้ต้องตรวจสอบระหว่างการปฏิบัติด้วยว่าได้ดำเนินในทิศทางที่ตั้งไว้หรือไม่ พร้อมกับสื่อสารให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบด้วย ไม่ควรปล่อยให้ถึงวินาทีสุดท้ายเพื่อดูความคืบหน้าที่เกิดขึ้น หากเป็นการปรับปรุงงานในหน่วยงาน ผู้บริหารต้องทราบความคืบหน้าอย่างแน่นอน เพื่อจะได้มั่นใจว่าโครงการปรับปรุงเกิดความผิดพลาดน้อยที่สุด

3. ขั้นการตรวจสอบ (Check)

ขั้นการตรวจสอบ คือ การประเมินผลที่ได้รับจากการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง แต่ขั้นตอนนี้มักจะถูกมองข้ามเสมอ การตรวจสอบทำให้ทราบว่า การปฏิบัติในขั้นตอนที่สอง สามารถบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ สิ่งสำคัญ คือ ต้องรู้ว่าควรตรวจสอบอะไรบ้างและบ่อยครั้งแค่ไหน ข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบจะเป็นประโยชน์สำหรับขั้นตอนต่อไป

4. ขั้นการดำเนินการ ปรับปรุง (Act)

ขั้นการดำเนินการให้เหมาะสมจะพิจารณาได้จากผลที่ตรวจสอบ ซึ่งมีอยู่ 2 กรณี คือ ผลที่เกิดขึ้นเป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่เป็นไปตามที่วางไว้ หากเป็นกรณีแรก ก็ให้นำแนวทางหรือกระบวนการปฏิบัตินั้นมาจัดทำให้เป็นมาตรฐาน พร้อมทั้งหาวิธีการที่จะปรับปรุงให้ดียิ่ง ๆ

ขึ้นไปอีก ซึ่งอาจจะหมายถึง สามารถบรรลุเป้าหมายได้เร็วกว่าเดิม หรือเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าเดิม หรือทำให้คุณภาพดียิ่งขึ้นก็ได้ แต่ถ้าหากเป็นกรณีที่สอง ก็คือผลที่ได้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนที่วางไว้ เราควรนำข้อมูลที่รวบรวมไว้มาวิเคราะห์ และพิจารณาว่าควรจะทำเนิการอย่างไรต่อไปนี้

- 4.1 มองหาทางเลือกใหม่ที่น่าจะเป็นไปได้
- 4.2 ใช้ความพยายามให้มากกว่าเดิม
- 4.3 ขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น
- 4.4 เปลี่ยนเป้าหมายใหม่

บรรจง จันทมาศ (2546 : 7-8) นำเสนอขั้นตอนการทำงานของวงล้อ PDCA เป็นขั้นตอนที่จำเป็นต้องปฏิบัติกันอย่างต่อเนื่อง ไม่สิ้นสุด คือ Plan – Do – Check – Act โดยมีรายละเอียดขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เตรียมแผนงาน (Plan) ซึ่งเป็นประเด็นที่สำคัญต้องนำมาพิจารณา คือ

1. กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน และกำหนดคุณลักษณะที่จะใช้ควบคุม
2. กำหนดเป้าหมายที่สามารถวัดได้
3. กำหนดวิธีทำงาน เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้
4. กำหนดว่า จะทำอะไร ที่ไหน โดยใคร เมื่อไร ทำไม และด้วยวิธีใด คือ 5 W 1

H (What, When, Where, Who, Why, How)

ขั้นตอนที่ 2 ลงมือปฏิบัติตามแผน (Do)

1. ทำการศึกษาและฝึกอบรมให้เข้าใจวิธีทำงานแต่ละครั้ง
2. ลงมือปฏิบัติตามวิธีการที่กำหนดไว้
3. เก็บข้อมูลถึงคุณลักษณะทางคุณภาพ ตามวิธีการที่กำหนดไว้แล้ว

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบการปฏิบัติงาน (Check) เป็นการตรวจสอบความก้าวหน้าของงาน และประเมิน

1. เพื่อตรวจสอบดูว่างานที่ได้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้หรือไม่ เปรียบเทียบกับเป้าหมาย
2. ตรวจสอบดูว่าค่าที่วัดได้ และผลที่ตรวจสอบตรงตามมาตรฐานหรือไม่
3. ตรวจสอบดูว่าลักษณะจำเพาะทางคุณภาพ สอดคล้องกับเป้าหมายหรือไม่ อย่างไร

ขั้นตอนที่ 4 ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง (Act) จากผลของการตรวจสอบ ถ้าพบว่ามีปัญหาข้อบกพร่องขึ้น งานที่ไม่ตรงเป้าหมาย หรือไม่ตามแผน ให้ปฏิบัติการแก้ไขตามลักษณะปัญหาที่พบ คือ

1. ต้องแก้ไขที่ต้นเหตุ ถ้าผลงานที่ได้รับมีการเบี่ยงเบนไปจากเป้าหมาย
2. ถ้าพบความผิดปกติใด ๆ ให้สอบสวนค้นหาเหตุ แล้วทำการป้องกันแก้ไข
3. พัฒนาระบบหรือปรับปรุงวิธีการทำงานนั้น ๆ

สรุปทฤษฎีคุณภาพ เป็นกระบวนการตรวจสอบคุณภาพการปฏิบัติงาน เป็นขั้นตอนครบวงจรตั้งแต่เริ่มต้นที่การวางแผน การดำเนินงาน การตรวจสอบ การปรับปรุง และนำมาตรฐานที่เกิดขึ้นใหม่ไปเริ่มต้นวางแผนทำงานอีก จะเห็นว่าเป็นการทำงานที่พัฒนาคุณภาพขึ้นเสมอ

3.2 หลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School based management)

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นนวัตกรรมทางการบริหารที่ให้สถานศึกษามีอิสระในการบริหารและจัดการเรียนการสอน ให้ประชาชนมีอำนาจเข้ามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สถานศึกษาแต่ละแห่งอาจไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของแต่ละโรงเรียนแต่ทุกโรงเรียนอยู่บนพื้นฐานเดียวกัน กล่าวคือ

1. การกระจายอำนาจ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมคิด ร่วมบริหาร ร่วมการจัดการศึกษา เป็นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางและเขตพื้นที่การศึกษา ไปยังสถานศึกษา
2. การบริหารตนเอง สถานศึกษามีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเองมากขึ้น ภายใต้การบริหารเป็นองค์คณะบุคคล
3. การบริหารแบบมีส่วนร่วม ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถเข้ามีส่วนร่วมกำหนดนโยบายและแผนร่วมตัดสินใจ ร่วมกำหนดหลักสูตรท้องถิ่น
4. ภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน เป็นผู้นำที่เน้นการสนับสนุน และอำนวยความสะดวก
5. การพัฒนาทั้งระบบ เป็นการปรับปรุงโครงสร้างและวัฒนธรรมองค์กร อย่างเป็นระบบเห็นชอบและได้รับการสนับสนุนจากผู้ที่เกี่ยวข้อง
6. ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ สถานศึกษาพร้อมให้การตรวจสอบ เพื่อให้การบริหารและจัดการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

SBM ของแต่ละสถานศึกษาอาจไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะและความจำเป็น มากน้อย ไม่เท่ากัน สรุปได้เป็น 4 รูปแบบ คือ

1. บริหารแบบเพื่อนร่วมวิชาชีพ โดยครูเป็นหลัก มีส่วนร่วมและเป็นประชาธิปไตย มีการมอบอำนาจการตัดสินใจให้ครูมาก สำหรับโรงเรียนเล็กอาจใช้ครูทั้งโรงเรียนในการตัดสินใจ ส่วนโรงเรียนใหญ่จะเลือกเฉพาะผู้แทนครู
2. บริหารโดยการนำของผู้บริหาร โดยผู้บริหารเป็นหลัก อาจมีการปรึกษากับครูและผู้เชี่ยวชาญบ้าง

3. บริหารโดยคณะกรรมการผู้ปกครอง โดยชุมชนเป็นหลัก คณะกรรมการจะทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการบริหาร และมีอำนาจในการตัดสินใจมากที่สุด

4. บริหารโดยคณะกรรมการ SBM โดยครูและชุมชนเป็นหลัก แต่จะรับผิดชอบเฉพาะด้าน มีอำนาจในการตัดสินใจเฉพาะเรื่อง เช่น SBM สำหรับดูแลเด็กพิการ SBM สำหรับดูแลการบริหารงบประมาณ

หลักการของ SBM

หลักการพื้นฐานในการกำหนดรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน คือ

1. หลักการกระจายอำนาจ
2. หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม
3. หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน
4. หลักการบริหารตนเอง
5. หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล

สรุปในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีการบริหารคุณภาพ หลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน แต่ผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีการบริหารคุณภาพในการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการปฏิบัติการรับนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก

4. การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้มีการปฏิรูปการศึกษา เพื่อมุ่งหวังในการพัฒนาคนไทย ให้เป็นคนดี มีความสามารถ มีความสุข การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายจำเป็นต้องมีการกระจายอำนาจให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา มีการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ทำให้สถานศึกษามีความคล่องตัว มีอิสระในการบริหารจัดการ เป็นไปตามหลักการของการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School based management : SBM) ทำให้สถานศึกษามีความ คล่องตัว มีอิสระและความเข้มแข็ง เป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 35 กล่าวว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรา 34(2) เฉพาะที่เป็นโรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคล

4.1 ความหมายของนิติบุคคล

นิติบุคคล เป็นบุคคลที่กฎหมายสมมุติขึ้นเพื่อให้มีสิทธิ หน้าที่ และสามารถทำกิจการอันเป็นการก่อนิติสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้ ภายในขอบเขตวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ นิติบุคคลแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

4.1.1 นิติบุคคลในกฎหมายเอกชน จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลธรรมดาารวมกันทำกิจกรรมอันใดอันหนึ่งและเพื่อให้ดำเนินการนั้น ๆ ได้ นิติบุคคลจำเป็นจะต้องมีทรัพย์สินและสามารถทำนิติกรรมต่าง ๆ ได้ โดยกำหนดให้บุคคลดังกล่าวจดทะเบียนจัดตั้งนิติบุคคลขึ้นตามกฎหมายและดำเนินกิจการภายใต้นิติบุคคลเพียงคนเดียว เป็นการดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์ของเอกชน และไม่มีการใช้อำนาจมหาชน

4.1.2 นิติบุคคลตามกฎหมายมหาชน หมายถึง นิติบุคคลที่เกิดขึ้นตามกฎหมายมหาชน มีพระราชบัญญัติหรือกฎหมายให้จัดตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะ ดำเนินกิจกรรมที่เป็นบริการสาธารณะ และมีการใช้อำนาจมหาชน เช่น กระทรวง ทบวง กรม องค์กรมหาชนของรัฐ เทศบาล วัตถุประสงค์ เป็นต้น

สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล หมายถึง สถานศึกษาในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา ที่กฎหมายยอมรับให้สามารถทำกิจการต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองภายในขอบวัตถุประสงค์ มีสิทธิและหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกฎหมายอื่นซึ่งกำหนดสิทธิและหน้าที่ของสถานศึกษาไว้เป็นการเฉพาะ

4.2 แนวทางสู่สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล

จากคู่มือการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 8-32) ได้กำหนดแนวทางสู่สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล ดังนี้

บทบาทอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล กฎหมายว่าด้วย ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มีเจตนารมณ์ให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล ก็เพื่อให้สถานศึกษาที่มีความอิสระ คล่องตัว สามารถบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาได้สะดวกรวดเร็วมีประสิทธิภาพ ตามหลักการกระจายอำนาจและการให้บริการที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School based management) โดยมุ่งให้การบริหารจัดการศึกษาเบ็ดเสร็จที่สถานศึกษา อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสถานศึกษามีฐานะเป็นนิติบุคคล แต่ความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษา ก็ไม่เหมือนความเป็นนิติบุคคลของกระทรวง ทบวง กรม ที่มีหน้าที่กว้างขวางกว่า ในกรณีสถานศึกษา หากจะเทียบเคียงได้กับความเป็นนิติบุคคลของจังหวัด ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ที่ไม่อาจบริหารราชการภายในจังหวัดได้อย่างอิสระเหมือนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หากแต่ยังต้องรับนโยบายจากส่วนกลางมาปฏิบัติ ทั้งการจัดซื้อจัดจ้างต้องดำเนินการภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ดังนั้น การเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษา จึงมิใช่ว่า

สถานศึกษาจะใช้อำนาจหน้าที่ได้เองโดยอิสระ ปราศจากขอบเขตของกฎหมาย วัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล

4.2.1 เพื่อให้สถานศึกษาจัดการศึกษาอย่างเป็นอิสระ คล่องตัว ให้สามารถบริหารจัดการจัดการศึกษาได้สะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ ตามหลักการกระจายอำนาจและการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน

4.2.2 เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจสติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สิทธิและหน้าที่ของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล มีดังนี้

4.2.2.1 จะต้องดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษา

4.2.2.2 มีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดทั้งกฎหมายว่าด้วยการศึกษา แห่งชาติ กฎหมายว่าระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

4.2.2.3 ให้มีภารกิจบริหารจัดการศึกษา 4 ฝ่ายงาน ได้แก่ 1) งานวิชาการ 2) งานงบประมาณ 3) งานการบริหารงานบุคคล และ 4) งานบริหารทั่วไป

4.3 ประโยชน์ของการที่สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล

ความเป็นนิติบุคคล จะทำให้โรงเรียนได้ประโยชน์อย่างน้อย 4 ประการ คือ

ประการที่หนึ่ง สามารถบริหารจัดการทรัพย์สินของโรงเรียนได้ดังที่มาตรา 59 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกำหนดว่า “ให้สถานศึกษาของรัฐเป็นนิติบุคคล มีอำนาจในการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา ทั้งที่เป็นราชพัสดุ ตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุและที่เป็นทรัพย์สินอื่นรวมทั้งจัดหารายได้จากบริการของสถานศึกษา และเก็บค่าธรรมเนียมการศึกษาที่ไม่ขัดหรือแย้งกับนโยบาย วัตถุประสงค์ และภารกิจของสถานศึกษา บรรดาอสังหาริมทรัพย์ที่สถานศึกษาของรัฐ ที่เป็นนิติบุคคลได้มาโดยมีผู้อุทิศให้หรือโดยการซื้อหรือแลกเปลี่ยนจากรายได้ของสถานศึกษาไม่ถือเป็นที่ราชพัสดุและให้เป็นกรรมสิทธิ์ของสถานศึกษา”

ประการที่สอง สามารถทำกิจกรรมได้ ถ้าโรงเรียนไม่เป็นนิติบุคคลก็ทำนิติกรรมสัญญาไม่ได้เพราะการทำนิติกรรมผูกพันด้วยตัวบุคคลที่ทำไม่ผูกพันหน่วยงาน

ประการที่สาม การให้ความสำคัญกับโรงเรียน การเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษามีผลในเชิงสังคมจิตวิทยาสูงคือทำให้สังคมเกิดความรู้สึกว่าโรงเรียนได้รับความสำคัญมากขึ้นมีการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้โรงเรียนมีความเข้มแข็งขึ้นมีนักวิชาการหลายท่านก็เห็นด้วย

ประการที่สี่ การสร้างความพร้อมสำหรับการกระจายอำนาจการเป็นนิติบุคคลนั้นทำให้โรงเรียนมีอิสระในการดำเนินการในงานต่างๆมากขึ้น ตามแนวทางการปฏิรูปโครงสร้างและกระจายอำนาจให้โรงเรียนเป็นอิสระ จึงเป็นการปล่อยให้โรงเรียนดำเนินการได้เองภายใต้กฎหมาย ระเบียบ และลดการดูแล กำกับจากหน่วยบังคับบัญชาลงไป

จะเห็นได้ว่าประโยชน์ของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลมีอย่างน้อย 4 ประการ คือ

1. สถานศึกษาสามารถจัดบริหารทรัพย์สินได้ดังมาตรา 59 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
2. สามารถทำนิติกรรมได้
3. เป็นการให้ความสำคัญกับโรงเรียนทางด้านสังคม
4. เป็นการสร้างความพร้อมสำหรับการกระจายอำนาจการเป็นนิติบุคคล

5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก กับนโยบายการปฏิบัติกรับนักเรียน

ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 33 การบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ยึดเขตพื้นที่การศึกษา โดยคำนึงถึงปริมาณสถานศึกษา จำนวนประชากร วัฒนธรรมและความเหมาะสมด้านอื่นด้วย ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ โดยคำแนะนำของสภาการศึกษา มีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดเขตพื้นที่การศึกษา

ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดเขตพื้นที่การศึกษา ลงวันที่ 7 กรกฎาคม 2546 ได้ประกาศให้เขตพื้นที่การศึกษานครนายก ประกอบด้วยท้องที่ทุกอำเภอใน จังหวัดนครนายก ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ตั้งอยู่ที่อำเภอเมืองนครนายก ผลจากพระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการและประกาศดังกล่าว ส่งผลให้มีการรวมหน่วยงาน บุคลากร คือ ศึกษาธิการจังหวัด สามัญศึกษาจังหวัด และสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาจังหวัด รวมเข้าด้วยกันเป็นหนึ่งเขตพื้นที่การศึกษา การยุบรวมหน่วยงานทางการศึกษาดังกล่าวเข้าด้วยกัน ทำให้สถานศึกษาในสังกัดสามัญศึกษาจังหวัด และสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ ประถมศึกษาจังหวัดมารวมกัน โดยขึ้นตรงต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และในจังหวัด นครนายก ถูกประกาศให้มีเขตพื้นที่การศึกษาเพียง 1 เขต ประกอบด้วย 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอ เมืองนครนายก อำเภอบ้านนา อำเภอองครักษ์ และ อำเภอปากพลี มีสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 156 แห่ง จำแนกได้ดังนี้

อำเภอเมืองนครนายก มีสถานศึกษาจำนวน 57 แห่ง

อำเภอบ้านนา	มีสถานศึกษาจำนวน	40	แห่ง
อำเภอองครักษ์	มีสถานศึกษาจำนวน	41	แห่ง
อำเภอปากพลี	มีสถานศึกษาจำนวน	18	แห่ง

ภารกิจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ในเขตพื้นที่การศึกษา มีคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแล จัดตั้ง ยุบ รวม หรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา ประสาน ส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบาย และ มาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ที่ระบุไว้ข้างต้น ทั้งนี้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษานครนายก เป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่ทำหน้าที่ และรับผิดชอบจัดการศึกษา 3 ระดับคือ ก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา แต่การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปีนั้น นับจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยจึงศึกษาแนวทางการปฏิบัติการรับนักเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ซึ่งมีการรับนักเรียน 3 ระดับ คือการรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 การรับเข้าเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และการรับเข้าเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สำหรับการรับนักเรียนเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จะต้องเกณฑ์เด็กในเขตพื้นที่บริการเข้าเรียนทุกคน โดยทุกโรงเรียนจะมีการสำรวจสำมะโนนักเรียนไว้ล่วงหน้า จะแจ้งให้ผู้ปกครองทราบล่วงหน้าหนึ่งปี ว่าเด็กในปกครองมีอายุต้องแจ้งเข้าเรียนในการศึกษาภาคบังคับ จากการปฏิบัติการรับนักเรียนที่ผ่านมายังมีปัญหาในบางพื้นที่ที่มีเขตบริการซ้ำซ้อนกัน เช่น หมู่บ้านเดียวกันมีพื้นที่ใกล้สถานศึกษาถึงสองแห่ง พื้นที่ใกล้สถานศึกษาใดก็จะไปที่นั่น ทำให้เกิดช่องว่างที่ไม่รู้ว่าแจ้งเข้าเรียนที่ใด บางรายไปแจ้งเข้าเรียนข้ามเขตพื้นที่บริการ แต่สถานศึกษาไม่ได้แจ้งสถานศึกษาอื่นให้ทราบว่าเด็กเข้าเรียนแล้ว ทำให้ข้อมูลไม่ชัดเจนว่าสามารถเกณฑ์เด็กเข้าเรียนได้ครบร้อยละ 100 หรือไม่

สำหรับการรับนักเรียนเข้าเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของสถานศึกษาในเขตพื้นที่ศึกษานครนายก มี 2 ประเภท กล่าวคือสถานศึกษาขยายโอกาส เดิมสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จัดการศึกษาตั้งแต่ชั้นอนุบาล ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และสถานศึกษาที่สังกัดกรมสามัญศึกษาเดิม จะเป็นสถานศึกษาประจำอำเภอหรือจังหวัด จัดการศึกษาตั้งแต่ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือ 6 สำหรับสถานศึกษาที่จัดการศึกษาตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะเป็นการเรียนที่ต่อเนื่องกันเมื่อจบชั้น

ประถมศึกษาปีที่ 6 ก็เรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ไม่มีปัญหาเรื่องการรับนักเรียนในช่วงนี้ ส่วนสถานศึกษาที่จัดการศึกษาที่ประจำอำเภอหรือจังหวัดมักจะขึ้นอยู่กับค่านิยม บางสถานศึกษาจึงมีนักเรียนนิยมไปเข้าเรียนมากเกินไปที่จะรับได้ทั้งหมด จึงต้องมีนโยบายและแนวทางการปฏิบัติการรับนักเรียนให้กับสถานศึกษา และจะมีแนวทางปฏิบัติอย่างไร ที่จะให้ความเป็นธรรม เสมอภาค โปร่งใสมีความพอใจทุกฝ่าย เมื่อสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานเป็นนิติบุคคล สถานศึกษาขึ้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก มีจำนวน 156 แห่ง เมื่อมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีการกระจายอำนาจทำให้สถานศึกษามีหน้าที่ในการรับนักเรียนเป็นเรื่องสำคัญ ก่อนที่จะดำเนินการในเรื่องอื่นต่อไป ผู้วิจัยเห็นว่ามีความจำเป็นที่สถานศึกษาต้องมีแนวทางการปฏิบัติการรับนักเรียนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยในประเทศ

กรมสามัญศึกษา (2543 : 105) ได้วิจัยเรื่องการรับนักเรียนเข้าศึกษาต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ปีการศึกษา 2543 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ผลการวิจัย การรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2543 รับได้ รวม 515,101 คน ซึ่งแผนได้กำหนดไว้ 590,000 คน คิดเป็นร้อยละ 87.31 ของแผน (ต่ำกว่าแผน 74,899 คน) แยกเป็นรับในกรุงเทพมหานคร 54,403 คน ร้อยละ 19.07 ของแผน ในภูมิภาค 460,698 คน ร้อยละ 85.30 ของแผนโดยภาพรวมแล้วเพิ่มขึ้นจากปีการศึกษา 2542 ร้อยละ 2.03 ปัญหาการรับนักเรียนและการแก้ไข โดยภาพรวมปัญหาสำคัญ ได้แก่ การกระจุกตัวสมัครเข้าเรียนโรงเรียนที่มีชื่อเสียง การรับนักเรียนไม่เต็มตามแผน นักเรียนในพื้นที่บริการมีคุณสมบัติไม่ครบ แนวปฏิบัติการรับนักเรียนเปลี่ยนแปลงบ่อย และการแบ่งเขตพื้นที่บริการไม่เหมาะสม ซึ่งทางโรงเรียนและสหวิทยาเขตได้พยายามแก้ไขโดยการยืดหยุ่นการพิจารณารับนักเรียน แต่งตั้งคณะทำงานพิจารณา การชี้แจงบ่อย ๆ และหลายรูปแบบ ตลอดจนให้คำแนะนำสถานศึกษาที่เรียน

กรมสามัญศึกษา (2545 : 43) รายงานวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาการรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 เกินแผน กรณีศึกษา : กลุ่มโรงเรียน กรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 5 และโรงเรียนจุดสกัด ผลการวิจัย การรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนในกลุ่มที่ 5 ทั้ง 4 สหวิทยาเขตจำนวน 18 โรงเรียนรับนักเรียนเกินแผนทุกสหวิทยาเขตและทุกโรงเรียนในปีการศึกษา 2545 หากย้อนหลังไปถึงปีการศึกษา 2543 มีเพียงโรงเรียนเดียวที่รับไม่เต็มแผน คือ โรงเรียนบดินทรเดชา 4 นอกนั้นรับเกินแผนอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา 3 ปี โดยเฉพาะปีการศึกษา 2545 รับเกินแผนทุกโรงเรียนตั้งแต่ร้อยละ 5-87 ของแผน สหวิทยาเขตที่รับนักเรียนเกินแผนมากที่สุด

ได้แก่ สหวิทยาเขตเสรีไทยและโรงเรียนที่รับนักเรียนเกินแผนมากที่สุด ได้แก่ โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) สหวิทยาเขตวังทองหลาง การรับนักเรียนของโรงเรียนจุดสกัด โดยภาพรวมแล้ว โรงเรียนจุดสกัดทั้ง 6 โรงเรียน รับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เกินแผนอย่างต่อเนื่องตลอดมา ในช่วงปีการศึกษา 2543-2545 ตั้งแต่ร้อยละ 6-75 ของแผน โรงเรียนที่รับเกินแผนมากที่สุด ได้แก่ สวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี การรับและการแก้ไขปัญหา ปัญหาสำคัญในการรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้งของกลุ่มที่ 5 หรือโรงเรียนจุดสกัด มีความสอดคล้องกัน 2 ประการ คือ การสมัครมากกว่าแผน เนื่องจากตัวป้อนในพื้นที่มากหนาแน่นและมีการเคลื่อนย้ายเข้ามาจากนอกพื้นที่บริการ การแก้ไขนั้นจะต้องศึกษาเจาะลึกเฉพาะพื้นที่หาสาเหตุที่แท้จริง หรืออาจต้องพัฒนาโรงเรียนขึ้นมารองรับ ปรับแผนชั้นเรียน ตั้งโรงเรียนเพิ่ม หรือประสานงานถ่ายโอนให้สังกัดอื่น ตลอดจนการบริหารจัดการทรัพยากรร่วมกัน อีกประการหนึ่ง ได้แก่ ปัญหานักเรียนมีคุณสมบัติไม่ครบ หรือครบแต่ไม่อยู่จริงเนื่องจากความนิยมต่อโรงเรียนต่อคุณภาพของโรงเรียนไม่เสมอกัน ปัญหานี้อาจแก้ไขโดยยืดหยุ่นหลักเกณฑ์ให้เป็นธรรมชาติ พิจารณาหลักฐานอื่นเพิ่มเติมด้วย

กรมสามัญศึกษา (2546 : 63) รายงานการวิจัย เรื่องแนวทางการรับนักเรียน ปีการศึกษา 2546 ของกรมสามัญศึกษา ศึกษาผลการรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ปีการศึกษา 2545 และความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ปีการศึกษา 2546 โดยศึกษาจากเอกสารและรวบรวมข้อมูลภาคสนามในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา และกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประชาชนและครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 รวม 9,820 คน นอกจากนี้ยังมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประชาชน และครูชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รวม 10,259 คน โดยใช้แบบสำรวจและแบบสอบถามเก็บข้อมูล ผลการวิจัยพบว่าการรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ปีการศึกษา 2545 กระทรวงศึกษาธิการกำหนดแผนการรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 870,410 คน กรมสามัญศึกษา 556,920 คน และรับได้ 526,932 คน ร้อยละ 94.62 ของแผน และหลักการรับนักเรียนในปีการศึกษา 2546 ควรเหมือนกับที่ใช้ในปีการศึกษา 2545 ในด้านสิทธิ โอกาส ความสามารถ ความถนัด และความสนใจของนักเรียนในด้านกระบวนการที่มีความเสมอภาค เป็นธรรมชาติ ทั้งถึง ไปรังใส ให้โอกาสได้เรียนใกล้บ้าน มีความหลากหลายผสมผสานกันและใช้ผลการเรียนประกอบการพิจารณา เน้นการมีส่วนร่วมและกระจายอำนาจไปสู่พื้นที่และสถานศึกษาให้มากขึ้น รูปแบบการรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของกรมสามัญศึกษาปีการศึกษา 2546 รับนักเรียนหลายวิธีผสมผสานกัน โดยกำหนดเขตพื้นที่บริการของโรงเรียน ให้รับในเขตพื้นที่บริการและพื้นที่ใกล้บ้านไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของแผน หากจำนวนมากเกินให้จับสลาก ให้รับนักเรียนทั่วไป จากผู้มีอุปการคุณ/

ข้อตกลงพิเศษและนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษโดยการคัดเลือก ด้วยวิธีการที่เหมาะสมอีกร้อยละ 30 ผลการรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2543-2545 ของกรมสามัญศึกษามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องร้อยละ 87.44, 91.06 และ 94.61 ตามลำดับปัญหาในการรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สำคัญคือการกระจุกตัวสมัครเข้าเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียง ความยุ่งยากในการพิจารณาคุณสมบัติและการเกลี้ยนักเรียนในพื้นที่บริการ มีข้อจำกัดในการใช้ผลการเรียนประกอบการพิจารณา การเคลื่อนย้ายเพื่อเลือกโรงเรียนมีอัตราสูง และยังมี ความยุ่งยากในการควบคุมจำนวนนักเรียนต่อห้องให้เป็นไปตามเกณฑ์สำหรับแนวทางแก้ไขในเชิงนโยบายควรเร่งพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนให้ใกล้เคียงกัน ในทางปฏิบัติควรมีการปรับปรุงเขตพื้นที่บริการให้เหมาะสม มีการยืดหยุ่นสัดส่วน การรับนักเรียนในเขตและนอกเขตพื้นที่ตามสภาพของโรงเรียน และควรคงวิธีการรับนักเรียน หลายวิธีผสมผสานกันต่อไป

โกวิทย์ หน่อศรีดา (2540 : บทคัดย่อ) กล่าวว่า การศึกษาความคิดเห็นของนักเรียน ครู และผู้ปกครองที่มีต่อการรับนักเรียนแบบไม่สอบคัดเลือกของ โรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดขอนแก่นปีการศึกษา 2539 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียน ครู และผู้ปกครอง ในจังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2539 ต่อการรับนักเรียนแบบไม่สอบคัดเลือกในด้านค่าใช้จ่าย ด้านความยุติธรรม และด้านวิธีการ ประชากรที่ใช้ศึกษา เป็นนักเรียน ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ และผู้บริหารโรงเรียน ในจังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 1,124 คน ประกอบด้วย นักเรียนและผู้ปกครอง กลุ่มละ 386 คน และครูอาจารย์รวมทั้งผู้บริหาร จำนวน 352 คน ได้จากวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม 3 ชุด ใช้กับนักเรียน ครู และผู้ปกครอง แต่ละชุดแบ่งคำถามเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพ และตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการรับนักเรียนแบบ ไม่สอบคัดเลือก ด้านค่าใช้จ่าย ด้านความยุติธรรม และด้านวิธีการ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) และการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย วิธีของ Newman-keuls โดยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC + (Statistical package for social science/personal computer plus) ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ความคิดเห็นของนักเรียน ครู และผู้ปกครองที่มีต่อการรับนักเรียนแบบไม่สอบคัดเลือก
 - 1.1) ด้านค่าใช้จ่ายกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับปานกลาง ถึงมาก โดยกลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วยมากเป็นลำดับแรกคือ การรับบริจาค นำมาซึ่งการพัฒนาการเรียนการสอนในด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน และลำดับรองคือนักเรียนได้เข้าเรียน ในโรงเรียนใกล้บ้าน จะช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย
 - 1.2) ด้านความยุติธรรม กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับ ปานกลาง ถึงมาก โดยกลุ่มตัวอย่างที่เห็นด้วยมากเป็นลำดับแรก คือนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีโอกาสได้เข้าเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทุกคนถ้ามี

ความต้องการ และลำดับรอง คือ ผู้ด้อยโอกาสทางด้านเศรษฐกิจสังคม ร่างกาย มีโอกาสได้เข้าเรียน
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยเท่าเทียมกัน 1.3) ด้านวิธีการกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยในระดับมาก โดยกลุ่ม
 ตัวอย่างเห็นด้วยมากเป็นลำดับแรก คือโรงเรียนควรประชาสัมพันธ์ไปยังโรงเรียนประถมศึกษา
 ทุกสังกัด ถึงวิธีการคัดเลือกนักเรียน ก่อนการรับสมัคร และเห็นด้วยเป็นลำดับรองมี 2 ข้อ คือการรับ
 นักเรียนรอบที่ 2 ควรประกาศ อย่างเป็นทางการโดยเปิดเผยเพื่อให้ทุกคนได้ใช้สิทธิของตน และ
 การที่นักเรียนได้เรียนที่โรงเรียนใกล้บ้านเป็นวิธีการ ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ
 ชุมชนได้ดี 2) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในด้านค่าใช้จ่าย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมี
 ความเห็นไม่แตกต่างกัน แต่ในด้านความยุติธรรม พบว่ากลุ่มตัวอย่าง มีความเห็นแตกต่างกันอย่าง
 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้ง 3 คู่ คือ ระหว่าง ผู้ปกครองกับนักเรียน นักเรียนกับครู และ
 ครูกับผู้ปกครองและในด้านวิธีการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง
 สถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 คู่ คือ ระหว่างครูกับผู้ปกครอง และครูกับนักเรียน

แสวงยศ สุขสมัย (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ใช้
 วิธีการรับนักเรียนเข้าศึกษาต่างกัน กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่ใช้วิธีรับ
 นักเรียนต่างกันอย่างละ 25 โรงเรียน ผลการวิจัย

1. องค์ประกอบเชิงประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ใช้วิธีการสอบคัดเลือก
 อยู่ในระดับมาก และโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่ใช้วิธีสอบคัดเลือกอยู่ในระดับปานกลาง
2. โรงเรียนมัธยมศึกษาที่ใช้วิธีการสอบคัดเลือก และไม่ใช้วิธีสอบคัดเลือก มี
 องค์ประกอบเชิงประสิทธิภาพ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 และเมื่อ
 พิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบเชิงประสิทธิภาพด้านบรรยากาศ บุคลากร เวลา
 และการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05
3. องค์ประกอบเชิงประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ใช้วิธีการรับนักเรียน
 เข้าศึกษาต่อต่างกัน ไม่สัมพันธ์กัน
4. องค์ประกอบเชิงประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ใช้วิธีการสอบคัดเลือก
 มีความสัมพันธ์กันระดับสูงทั้ง โดยภาพรวมและทุกองค์ประกอบที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05
5. องค์ประกอบเชิงประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่ใช้วิธีการสอบคัดเลือก
 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

รังษิรัตน์ ประเสริฐสรวย (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องแนวปฏิบัติในการรับนักเรียน
 เข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร
 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการกำหนดเขตพื้นที่บริการ และเพื่อศึกษา
 ปัญหาในการดำเนินงานตามแนวปฏิบัติ ของกรมสามัญศึกษาเกี่ยวกับการรับนักเรียนเข้าเรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 1 เก็บข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 109 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ผลวิจัยพบว่า

1. การกำหนดเขตพื้นที่ในการรับนักเรียนมีหลักการ ดังนี้ โรงเรียนในเขตพื้นที่ชุมชนหนาแน่นส่วนใหญ่กำหนดเป็นแขวง โรงเรียนที่อยู่ห่างไกลเขตชุมชนส่วนใหญ่กำหนดพื้นที่เป็นรัศมีวงกลม ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการกำหนดพื้นที่ คือ โรงเรียนบางแห่งกำหนดพื้นที่ซ้ำซ้อนกัน และพื้นที่บางแห่งไม่ปรากฏในพื้นที่เขตการรับนักเรียนของโรงเรียนใด

2. การปฏิบัติตามแนวปฏิบัติในการรับนักเรียนของกรมสามัญศึกษา โรงเรียนมีรายละเอียดของข้อมูลไม่เพียงพอ ซึ่งมีผลให้โรงเรียนบางแห่งต้องขยาย ระยะเวลาการรับนักเรียน และขยายพื้นที่เขตรับ และโรงเรียนบางแห่ง มีผู้สมัครเกินต้อง ใช้วิธีพิจารณาตามลำดับผู้อาศัยอยู่ใกล้ไกลจากโรงเรียน

3. ปัญหาการดำเนินงานที่โรงเรียนประสบ คือ ความไม่ชัดเจนของแนวปฏิบัติ ของกรมสามัญศึกษา การประชาสัมพันธ์ที่ไม่ทั่วถึง ระยะเวลาดำเนินงานมีน้อย และปัญหาการกำหนดเขตพื้นที่รับนักเรียน

บัญชา ชำนาญกิจ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องปฏิกริยาของบุคคลบางกลุ่มที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายการรับนักเรียน เข้าศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2537 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปฏิกริยาของบุคคลบางกลุ่มที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายการรับนักเรียนเข้าศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2537 2) เปรียบเทียบความคิดเห็น ของผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามขนาดของโรงเรียน 3) เปรียบเทียบปฏิกริยาของบุคคลบางกลุ่มที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ นโยบายการรับนักเรียนเข้าศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในสถานภาพ ที่ต่างกันกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 58 คน ครูปฏิบัติการสอน จำนวน 107 คน และผู้ปกครองของนักเรียนจำนวน 634 คน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดปทุมธานี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนำข้อมูลมา วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ ผลการวิจัย พบว่า 1) ผู้บริหาร และผู้ปกครอง ส่วนใหญ่เห็นด้วย กับนโยบายการรับนักเรียน การกำหนดเขตพื้นที่บริการ การสอบคัดเลือก การรับนักเรียนเรียนดีมีความสามารถพิเศษ การกำหนดสัดส่วนการรับนักเรียน ผลกระทบต่อการจัดขยายโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ และการรับนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาเอกชน และไม่เห็นด้วยกับการจับสลาก ส่วนปัญหาและอุปสรรค ในการรับนักเรียนนั้นส่วนใหญ่เห็นว่ามีปัญหา 2) ความคิดเห็นของ ผู้ปกครอง จำแนกตามขนาดของโรงเรียน แตกต่างกัน 3) ปฏิกริยาของผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง ต่อนโยบายการรับนักเรียนแตกต่างกัน

ธราภรณ์ พรหมเดช (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และ ผู้ปกครอง นักเรียนต่อนโยบาย การรับนักเรียน เข้าศึกษาต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในสถานศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2537 จังหวัดอุทัยธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดอุทัยธานีที่มีต่อนโยบายการรับนักเรียนเข้าศึกษาต่อใน ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2537 ของ กรมสามัญศึกษา 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนตามขนาดของ โรงเรียน 3) เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ตัวอย่างประชากรเป็น ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้ปกครองนักเรียนชั้น ม.1 ในโรงเรียน มัธยมศึกษาจังหวัดอุทัยธานี ปีการศึกษา 2537 จำนวน 497 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสอบถามที่ ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์คืน 464 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93.36 นำ ข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับนโยบาย การกำหนดเขตพื้นที่ใกล้โรงเรียน การสอบคัดเลือก การรับนักเรียนเรียนดีมี ความสามารถพิเศษ การกำหนดสัดส่วนการรับนักเรียน การมีผลกระทบต่อการจัดขยายโอกาสทาง การศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ และการรับนักเรียนของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาเอกชน และไม่เห็นด้วยกับการจับสลาก ส่วนปัญหาและอุปสรรคนั้น ส่วน ใหญ่เห็นว่ามีปัญหา 2) ความคิดเห็นของผู้ปกครองแยกตามขนาดของโรงเรียนแตกต่างกัน 3) ความ คิดเห็นของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองแตกต่างกัน

จตุรงค์ เกิดปั้น (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในเขตพื้นที่บริการ 60% กรมสามัญศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และผู้ปกครอง นักเรียนในจังหวัดนนทบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และ ผู้ปกครองนักเรียนเกี่ยวกับการรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดนนทบุรี ปีการศึกษา 2537 กลุ่มประชากร คือผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี จำนวน 75 คน และ ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2537 ในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 1,370 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืน 1,292 ฉบับ คิด เป็นร้อยละ 94.30 การวิเคราะห์ ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ผลการวิจัยปรากฏว่า 1) สำหรับเกณฑ์การ สอบคัดเลือก 100% ผู้บริหารแสดงความเห็นทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยใกล้เคียงกัน ขณะที่ ผู้ปกครองส่วนใหญ่ ไม่เห็นด้วย 2) สำหรับเกณฑ์การจับสลาก 100% ผู้บริหาร และผู้ปกครองต่าง ก็ไม่เห็นด้วย 3) สำหรับเกณฑ์การรับนักเรียนในพื้นที่บริการ 60% ผู้บริหารและผู้ปกครอง เห็นด้วยกับเกณฑ์นี้ 4) สำหรับเกณฑ์การกำหนดพื้นที่บริการผู้บริหารแสดงความเห็นเรื่องนี้ไม่ ชัดเจน คือ มีทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยใกล้เคียงกัน แต่ผู้ปกครองเห็นด้วยกับเกณฑ์นี้ 5) สำหรับ

เกณฑ์การให้โควตาพิเศษ ผู้บริหารและผู้ปกครองเห็นด้วยกับเกณฑ์นี้ 6) สำหรับหลักเกณฑ์การประชาสัมพันธ์ ผู้บริหารและผู้ปกครองเห็นว่าควรปิดประกาศไว้ที่โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาทุกโรงเรียน

บุญฤทธิ์ ช่วยชู (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อวิธีการรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2541 พบว่า วิธีการรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2541 ซึ่งกรมสามัญศึกษาได้กำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติให้โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา แต่แต่ละปีการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงไปตามนโยบายของผู้บริหารโรงเรียนเพื่อให้บริการประชาชน นักวิชาการยังไม่มีข้อมูลที่เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองอย่างชัดเจน กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2541 จำนวน 239 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบสอบถามมาตรฐานประเมินค่า สร้างขึ้นตามหลักของ ลิเคิร์ต แบบสอบถามได้รับคืน 239 ฉบับ คิดค่าร้อยละ และใช้ Chi-square ในการทดสอบสมมติฐาน ผลการศึกษาวิจัย พบว่า 1) การรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2541 ผู้ปกครองเห็นว่าวิธีการรับนักเรียนที่ดีที่สุดควรใช้วิธีการสอบคัดเลือก ร้อยละ 30 จับฉลากร้อยละ 30 โกลั่บ้านร้อยละ 20 ความสามารถพิเศษร้อยละ 10 2) อายุ ผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็น ต่อวิธีการรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 3) เพศ ภูมิฐานะ อาชีพ ระดับการศึกษา ผลการเรียนของนักเรียน ความนิยมต่อสถานศึกษา มีความคิดเห็นต่อวิธีการรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2541 โดยมีข้อเสนอแนะ 1) การรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ควรมีการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน และผู้เกี่ยวข้องเพื่อสรุปความต้องการของประชาชน 2) ควรมีการประชาสัมพันธ์การรับนักเรียนผ่านสื่อต่างๆให้ผู้ปกครองสามารถรับรู้ นโยบาย แนวปฏิบัติ ทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติได้ผลดี ยกเว้นโรงเรียนมัธยมศึกษาให้มีความเท่าเทียมกันทั้งในด้านอาคารสถานที่ เทคโนโลยี การเป็นที่ยอมรับแก่ผู้ปกครองทั่วไป 3) การรับนักเรียนในเขตพื้นที่บริการความหมายรวมผู้ทำงานประจำในพื้นที่บริการของโรงเรียนนั้นด้วย 4) กระทรวงศึกษาธิการและกรมตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติและผลกระทบเพื่อหาข้อสรุปต่อวิธีการรับนักเรียน

ศักดิ์สิทธิ์ ชัดติยาสุวรรณ (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิธีดำเนินการรับนักเรียน ผลการรับนักเรียน ปัญหาการรับนักเรียนและการรับนักเรียน กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียน ครู-อาจารย์ และผู้ปกครองรวม 85,637 คน จาก 25 จังหวัด 13 เขตการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า วิธีดำเนินการรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากที่อื่นโดยไม่สอบคัดเลือก และโดยการสอบคัดเลือกนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2543 รับได้รวม 386,447 คน แแผนกำหนดไว้ 462,960 คน ปัญหาการรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยภาพรวมแล้วปัญหาสำคัญ ได้แก่ การกระจุกตัวสมัครเข้าเรียน โรงเรียนที่มีชื่อเสียง นักเรียนในพื้นที่บริการมีคุณสมบัติไม่ครบๆ ความคิดเห็นเกี่ยวกับ

การรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 การรับนักเรียนบ้านใกล้โรงเรียน ร้อยละ 77.29 ด้วยเหตุผลสำคัญคือ ลดความเสี่ยงอันตราย ในเขตพื้นที่บริการร้อยละ 77.36 ด้วยเหตุผลว่า ช่วยลดปัญหาการเดินทาง ครูและผู้ปกครองได้ดูแลใกล้ชิด รับนักเรียนในเขตพื้นที่บริการ โดยการจับสลากร้อยละ 56.66 ด้วยเหตุผลนักเรียนในเขตพื้นที่บริการไม่มีปัญหาการฝากเรียน ทำให้โรงเรียนมีโอกาสได้นักเรียนดี ซึ่งช่วยให้คุณภาพของเรียนของนักเรียนดี ร้อยละ 72.19 เหตุผลทำให้นักเรียนกระตือรือร้น เปิดโอกาสให้เลือกโรงเรียน และช่วยให้การสอบคัดเลือก โดยใช้ข้อสอบวิชาความรู้พร้อมพื้นฐาน ทางการเรียนและความสามารถพิเศษ ตลอดจนวิธีการรับนักเรียนที่ผู้ปกครองพอใจ

6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ไบเงิน (Bai-ngern. 1999 : C4) มีความเห็นเกี่ยวกับการกำหนดพื้นที่บริการในการรับนักเรียนมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2542 เกิดปัญหาเนื่องจากผู้ปกครองไม่พอใจโรงเรียนในพื้นที่บริการ เพราะติดค่านิยมโรงเรียนดัง และเชื่อว่าเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพซึ่งอธิบดีกรมสามัญศึกษาได้ชี้แจงว่า ทางกรมสามัญศึกษาได้พยายามแก้ไขปัญหาคำถามของโรงเรียนอยู่ โดยการกำหนดให้มีการรวมกลุ่มโรงเรียน เพื่อบริหารจัดการร่วมกัน ตลอดจนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียน เพื่อช่วยให้โรงเรียนมีคุณภาพใกล้เคียงกัน

ลู (Liu. 1988 : 861) ศึกษาพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของครูใหญ่ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีประสิทธิภาพโดยใช้เครื่องมือ Instructional Leadership Behavior Questionnaire (ILBQ) ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของครูใหญ่มีความสัมพันธ์สูงกับประสิทธิภาพของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ การ์โร (Garro) ที่พบเช่นเดียวกันว่า พฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของครูใหญ่มีความสัมพันธ์สูงกับประสิทธิภาพของโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษา สำหรับโรงเรียนในระดับประถมศึกษา เอสคาบาย (Escabi) ได้วิจัยและพบว่าครูใหญ่ที่มีพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการมาก จะบริหารโรงเรียนได้มีประสิทธิภาพสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานของ บุซซี (Buzzi) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของโรงเรียนกับพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของครูใหญ่ในรัฐคอนเนตทิคัตและพบว่า พฤติกรรมผู้นำทางวิชาการมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของโรงเรียน

7. สรุปเป็นกรอบความคิดในการศึกษาแนวทางการปฏิบัติการรับนักเรียน

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี นำไปสู่กรอบความคิดในการวิจัย เรื่อง การพัฒนาแนวทางการปฏิบัติการรับนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครนายก ซึ่งได้มาจากการสังเคราะห์การศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการบริหารคุณภาพ (Quality management) ของ เดมมิ่ง (Deming) หลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School based management) การบริหารตามทฤษฎีเชิงระบบ (System theory) ทฤษฎีความต้องการของ

Delbecq, Van de ven Gustafson คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กรมสามัญศึกษา (2543 : 105) ; กรมสามัญศึกษา (2545 : 43) ; กรมสามัญศึกษา (2546 : 63) ; แสงเลข สุขสมัย (2543 : บทคัดย่อ) ; รั้งมีรัตน์ ประเสริฐสรวย (2538 : บทคัดย่อ) ; บัญชา ชำนาญคิด (2538 : บทคัดย่อ) ; ธารภรณ์ พรหมเดช (2538 : บทคัดย่อ) ; จตุรงค์ เกิดปั้น (2538 : บทคัดย่อ) ; บุญฤทธิ์ ช่วยชู (2541 : บทคัดย่อ) ; ศักดิ์สิทธิ์ ชัดดียาสวรรณ (2543 : บทคัดย่อ) ; Bai-ngem (1999 : C4) และ ลู (Liu. 1988 : 861) นำมาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาแนวทางการปฏิบัติการรับนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ประกอบด้วย 4 ชั้น 13 ประเด็น คือ

1. ชั้นการวางแผนการรับนักเรียน

1.1 กำหนดนโยบายการรับนักเรียนเข้าเรียนในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก

1.2 กำหนดเป้าหมายการรับนักเรียนเข้าเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก

1.3 กำหนดให้มีการแบ่งเขตพื้นที่บริการของสถานศึกษา

1.4 กำหนดให้มีการประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน ในการช่วยเหลือที่มีปัญหาในการเข้าเรียน

2. ชั้นการปฏิบัติตามแผนการรับนักเรียน

2.1 สำรวจความต้องการ การเข้าเรียนของนักเรียนในเขตพื้นที่บริการ

2.2 แต่งตั้งครูทำหน้าที่รับนักเรียนเข้าเรียนตามกำหนด

2.3 รับนักเรียนเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามวัน เวลา ที่กำหนด

2.4 รายงานผลการรับนักเรียนตามขั้นตอนและเป้าหมายที่กำหนดไว้ต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก

3. ชั้นการตรวจสอบและรายงานผลการรับนักเรียน

3.1 ทำการประเมินผลและรายงานผลการรับนักเรียน เป็นไปตามเป้าหมายตามแผนที่กำหนด

3.2 รายงานปัญหา อุปสรรคในการรับนักเรียน ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายกทราบ

3.3 รายงานกรณีนักเรียนเข้าเรียนข้ามเขตพื้นที่บริการของสถานศึกษา สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้เขตพื้นที่การศึกษาทราบ

4. ขั้นการปรับปรุง แก้ไข พัฒนาการรับนักเรียน

4.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และกรรมการสถานศึกษาร่วมกันนำผลการประเมินหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขเพื่อใช้ในแผนการรับนักเรียนในปีต่อไป

4.2 ใช้ผลจากการดูแลกำกับติดตาม ในระหว่างการรับนักเรียนปรับปรุง แก้ไข เมื่อพบปัญหาเกิดขึ้น